

Työväenpuolueen pitkä valtakausi ja tasa-arvon kehitys

EEVA LENNON

Varsin yleisen käsityksen mukaan työväenpuolueen lähes kaksitoista vuotta kestänyt valtakausi ei ole juuri lisännyt tasa-arvoa Britanniassa. Käsitys on syntynyt yleensä siitä, että Tony Blairin hallitus suhtautui korkeimpien palkkojen nousuun ”rennosti”.

London School of Economicsin tutkijaryhmän tuorein kokoomateos osoittaa yleisen käsityksen harhaluuloksi. John Hillsin, Tom Seftonin ja Kitty Stewartin toimittama teos *Poverty, inequality and policy since 1997* (Joseph Rowntree Foundation) todistaa, että työväenpuolue on osittain onnistunut johtamaan Britanniaa tasa-arvoisempaan suuntaan. Se ei ole onnistunut kokonaan tekemään tyhjäksi konservatiivisten edeltäjiensä aikana lisääntynyttä eriarvoisuutta semminkin, kun globalisaatio ja heikko sääntely ovat koko ajan kiskoneet yhteiskuntaa eriarvoisempaan suuntaan.

* * *

Palkkaerojen suureneminen onnistuttiin kuitenkin pysäyttämään nostamalla minimipalkkoja. Suuret palkat ovat kyllä jatkuvasti nousseet, mutta sen ovat saaneet maksaa lähinnä keskipalkkaiset, joiden tulojen nousu on hidastunut. Kun tutkijat lisäävät rahapalkkaan vielä veropolitiikan, sosiaaliavustukset ja julkiselle sektorille tapahtuneiden sijoitusten vaikutuksen eli ns. sosiaalisen palkan, tilinpä-

tös on selvästi positiivinen.

Kansallisen tilastotoimiston mukaan ruokakuntien köyhimmän puoliskon tulot vuosina 1996–1997 ja 2006–2007 kasvoivat nopeammin kuin väestön suurituloisemman puoliskon liksat. Tulonjako oli siksi vuonna 2007 tasaisempaa kuin yhdeksän vuotta aikaisemmin. Myös suhteellinen köyhyys väheni hiukan työväenpuolueen kymmenenä ensimmäisenä hallitusvuotena.

Tarkemmin eriteltynä lasten ja eläkeläisten köyhyys väheni nopeasti vuoteen 2005 mennessä, mutta nousi taas hiukan seuraavina vuosina. Näiden ryhmien elämän parantamiseen vaikuttivat erityisesti Gordon Brownin valtiovarainministerikaudellaan luomat sosiaaliset avustukset pienituloisille lapsiperheille ja köyhille eläkeläisille. Lasten köyhyden poistamisessa Blairin ja Brownin hallitukset eivät kuitenkaan onnistuneet saavuttamaan omaa tavoitettaan eli vähentämään sitä neljänneksellä vuoteen 2005 mennessä. Vähennys oli silti huomattava.

Hallituksen sosiaalipolitiikasta ovat erityisesti hyötynneet yksinhuoltajat ja työttömien lapset. Myös hallituksen Varma alku eli *Sure Start* -ohjelma, joka loi lapsikeskuksia monille alueille, on parantanut kaikkien lasten mutta erityisesti köyhillä alueilla asuvien lasten asemaa. Britannia jatkoi silti yhä viimeisen sijaan Italian ja Espanjan kanssa viidentoista EU-maan tilastossa, joka on koottu ennen EU:n laajenemis-

ta. Kun työväenpuolue tuli valtaan, Britannia piti perää yksin.

Blairin ja Brownin hallitusten sosiaalipolitiikka ei ole suosinut yhtä lailla lapsettomia työntekijöitä kuin lapsiperheitä ja köyhiä eläkeläisiä. Tässä ryhmässä suhteellinen köyhyys on jonkin verran lisääntynyt. Omaisuuserot kasvoivat vuodesta 1997 vuoteen 2002, koska asuntojen ja muun omaisuuden arvo nousi reippaasti siihen asti. Sen jälkeen on kuitenkin tälläkin alalla tapahtunut jonkinmoinen käänne.

Työväenpuolueen keppihevosina ovat olleet erityisesti koulu- ja yritys tasa-arvoistaa yhteiskuntaa sitä kautta. Sijoitukset 3- ja 4-vuotiaiden esikouluun auttavat erityisesti köyhiä lapsia, hedelmät näkyvät ehkä paremmin myöhemmin. 11–16-vuotiaiden koululaisten välinen juopa on supistunut vuodesta 1997. Tutkintotulokset ovat parantuneet eniten köyhien alueiden kouluissa. Yhä vielä brittikoulu- laisten välillä on kuitenkin valtavia eroja.

Työväenpuolue on ilmoittanut tavoitteekseen erityisesti ammattikoulutuksen kehittämisen. Niiden 16–18-vuotiaiden määrä, jotka eivät saa minkäänlaisia korkeakoulutusta tai ammattikoulutusta, on kuitenkin pysynyt vuodesta 1994 kymmenenä prosenttina ikäluokasta.

Yliopisto- ja korkeakoulu- laisten määrä kohosi nopeasti jo John Majorin konservatiivisen hallituksen aikana 90-luvulla. Työväenpuolueen tavoitteet-

na oli nostaa se 40 prosentista 50 prosenttiin ikäluokasta, mutta tavoite ei ole toteutunut. Vihdoin vuosina 2006 ja 2007 saatiin alempien sosioekonomisten ryhmien pääsy yliopistoihin kasvamaan. Tarkoituksena on ollut myös aikuiskoulutuksen kehittäminen, mutta yhä vielä parhaisissa yliopistoissa opiskelevat pääasiassa nuoret.

Työttömyyden vähentyminen on ollut yksi syy myös köyhyyden vähenemiseen. Vuonna 2006 Britannia pääsi miltei täystyöllisyyteen, työttömiä oli vain viitisen prosenttia työvoimasta; vähemmän kuin koskaan 70-luvun jälkeen. Nyt työttömyys on talouskriisin takia taas noussut noin kahdeksaan prosenttiin. Jo ennen talouskriisiä työttömyys lisääntyi nuorten 16–17-vuotiaiden ammattitaidottomien työntekijöiden ryhmässä, joka ei selviä tietoyhteiskunnassa.

Pitkäaikaistyöttömien määrä väheni, mutta nousi taas: siinä ei lopultakaan ole päästy paljon puusta pitkään. Hallitus on kuitenkin *New Deal* -ohjelmallaan saanut ajetuksi enemmän yksinhuoltajia töihin, ja se on vähentänyt köyhyyttä. Yli 65-vuotiaista työssä on jatkanut noin kymmenen prosenttia, ja laki ikärasismia vastaan on tiukka.

* * *

Työväenpuolueen valtakauden parhaita saavutuksia on ollut slummialueiden parantaminen ja siten tasa-arvon lisääminen elinympäristössä. Siinä työväenpuolue on onnistunut erityisesti aluepohjaisten aloitteiden ansiosta, jotka käynnistettiin 90-luvun lopussa.

Huonoimmin on tasa-arvo edennyt terveyden alalla. Kaiken kaikkiaan kansanterveyshuollon taso on suurten sijoitusten ansiosta työväenpuolueen valtakaudella huomattavasti parantunut. Väestöryhmien ja yhteiskuntaluokkien väliset erot edes eliniän pituudessa eivät ole kuitenkaan supistuneet. Lapsikuolleisuudessa ne ovat jopa kasvaneet. Syyinä on ehkä eri yhteiskuntaluokkien erilainen elämäntyyli ja tieto terveydestä. Tupakoinnin vähentyminen ja tupakointikielto julkisilla paikoilla tulevat todennäköisesti kaventamaan terveyseroja eri yhteiskuntaluokkien välillä.

Eläkeläisten köyhyys väheni aluksi huomattavasti varallisuustesteihin perustuvien sosiaalisten avustusten ansiosta. Aivan viime aikoina eläkeläisköyhyys on taas noussut. Monet eläkeläiset eivät tiedä oikeuksiaan eivätkä hae avustuksia. Hallituksen tarkoituksena on lähivuosina luopua varallisuustesteihin perustuvista avustuksista ja nostaa kansaneläkettä tarpeeksi kaikille. Yksityisen sektorin työeläkejärjestelmä

on romahtanut. Yksityiset työntantajat ovat vetäytyneet takaa-masta työntekijöille tietyn suuruisia eläkkeitä. Hallituksen tarkoituksena on lähivuosina kehittää myös yksityisen sektorin työeläkejärjestelmää.

Etnisten ryhmien tasa-arvoistamisessa on hiukan edistytty. Koulututkintojen tasolla mitattuna toisaalta bangladeshilaisten, pakistanilaisten ja afrokariibialaisten ja toisaalta Britannian alkuperäisväestön väliset erot ovat supistuneet keskikoulutasolla. Intialaisten ja kiinalaisten etnisten ryhmien jälkikasvu menestyy koulussa jatkuvasti paremmin kuin britit tai muut etniset ryhmät.

Ennen talouskriisiä afrokaribialaisten ja muiden etnisten vähemmistöryhmien työllisyys ja palkat paranivat, vaikka näiden ryhmien jäsenet ovat yhä yliedustettuja köyhyysluvuissa. Naiset ovat enemmistönä köyhyystilastoissa. Yksinhuoltajaperheiden ja eläkeläisten tilanteen kohentuminen on hyödyttänyt toisaalta pääasiassa naisia. Työelämässä kuva on sekava. Naiset ansaitsevat yhä vähemmän kuin miehet, mutta juopa sukupuolten välillä on kaventunut. Naisten työllisyystilanne oli aikaisemmin parempi kuin miesten, mutta ei ole enää.